

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/ Waarom nu voorgelegd?

Met deze brief informeren wij u over het vervolg van de Rotterdamse Klimaataanjagers, de opvolger van het Rotterdams Klimaat Akkoord. Daarnaast stellen wij voor de toezegging 'Eindverslag van klimaattafels en -deals incl. gerealiseerde CO2 winst' (23bb000513) en de motie 'Klimaataanjagers: show me de effecten' (23bb001371) als afgedaan te beschouwen.

Voor de gemeente is het cruciaal om samen te werken met partners in de stad om de klimaatdoelstellingen te halen, voor zowel de korte termijn van deze collegeperiode als de langere termijn van een klimaatneutraal Rotterdam in 2050. De Rotterdamse Klimaataanjagers dragen bij aan het bereiken van de doelstellingen. Zoals ook benoemd wordt in het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR): "De klimaatdoelen zijn zeer uitdagend. Plannen maken is goed, maar plannen waarmaken is beter. Als alle betrokken partners de krachten bundelen gaat het lukken. Zo dagen de Rotterdamse Klimaataanjagers organisaties uit concrete projecten rond duurzaamheid en circulaire economie te starten."

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Met de brief 'Vervolg Rotterdams Klimaatakkoord – Rotterdamse Klimaat Aanjagers' (22bb008753) is uw raad in december 2022 geïnformeerd over het vervolg van het Rotterdams Klimaat Akkoord, dat is overgegaan in de Rotterdamse Klimaataanjagers. Met deze brief ontvangt u een nadere toelichting over de geleerde lessen van het Rotterdams Klimaat Akkoord en de vervolgaanpak.

Daarnaast stellen wij u in deze brief voor om de door de wethouder KBW gedane toezegging 'Eindverslag van klimaattafels en -deals incl. gerealiseerde CO2 winst' (23bb000513) als afgedaan te beschouwen.

Ook stellen wij u voor de motie 'Klimaataanjagers: show me de effecten' (23bb001371), welke op 23 februari 2023 is ingediend door raadslid I. Elfilali (Volt), als afgedaan te beschouwen.

Korte terugblik Rotterdams Klimaatakkoord 2019-2022

In de afgelopen collegeperiode is de inzet op samenwerking binnen Rotterdam vormgegeven door middel van het Rotterdams Klimaatakkoord. In 2019 stelden meer dan 100 Rotterdamse bedrijven, instellingen en overheden gezamenlijk het Rotterdams Klimaatakkoord op. Een sterk netwerk is vervolgens opgebouwd in Rotterdam voor samenwerking met de stad op het gebied van de CO2-transitieopgave. Deze samenwerking is erg belangrijk omdat de gemeente en de partners in de stad elkaar nodig hebben om de opgave te laten slagen.

Er zijn inmiddels 55 klimaatdeals gesloten, waarvan 11 deals succesvol zijn afgerond. Daarnaast zijn er ook nog klimaatdeals in uitvoering en ontwikkeling. Doel van dit akkoord was: het verbinden van partners om samen te werken aan de Rotterdamse Klimaatdoelstellingen op het gebied van de energie- en grondstoffentransitie. Dat is met veel succes gelukt. Verderop in de brief worden de geleerde lessen en vervolgaanpak van het Rotterdams Klimaat Akkoord toegelicht.

Voortzetting: de Rotterdamse Klimaataanjagers

Met de Aanjagers wordt de doelstelling van het Rotterdams Klimaat Akkoord voortgezet: het verbinden van partners om samen te werken aan de Rotterdamse klimaatdoelstellingen op het gebied van de energie- en grondstoffentransitie. Met het nieuwe programma en aanpak is er een kernachtige structuur opgezet om te versnellen en om concrete projecten mogelijk te maken.

Partners in de stad werken hard aan de energietransitie. De Aanjagers vergroten de (slagkracht van) de netwerken en verbinden deze partners aan de gemeente, zodat de gemeente passende middelen in kan zetten om ontwikkelingen, plannen en ambities mogelijk te maken. De werkgeversaanpak duurzame mobiliteit (Mobiliteitsaanpak Rotterdamse werkgevers, Klimaatdeal #52) en het Versnellingshuis energietransitie Haven en Industrie Complex (Klimaatdeal #3) zijn voorbeelden van succesvolle projecten die een vervolg krijgen.

Toelichting op voorbeelden succesvolle projecten:

- Werkgeversaanpak duurzame mobiliteit (Mobiliteitsaanpak Rotterdamse werkgevers, Klimaatdeal #52): samen met Rotterdamse bedrijven worden afspraken gemaakt over de verduurzaming van de werk-gerelateerde mobiliteit; van woon-werk en zakelijk verkeer. Inmiddels zijn er 57 grote werkgevers aangesloten. Naar verwachting zullen er meer bedrijven bij deze aanpak aansluiten.
- Versnellingshuis energietransitie Haven en Industrie Complex (Klimaatdeal #3): Het Versnellingshuis ondersteunt bedrijven bij het vinden van financiering en het wegnemen van barrières in de regelgeving voor het verduurzamen van productieprocessen. Inmiddels zijn 20 projecten actief geholpen. Het Versnellingshuis blijkt te voorzien in een behoefte en krijgt in de rest van Nederland navolging.

Een aantal Aanjagers is werkzaam vanuit de gemeente en een aantal betreft externe Aanjagers. De hoofdactiviteiten van de aanjagers zijn:

1. Het opzetten van klimaatprojecten in de stad door het samenbrengen en aanjagen van partners en doelgroepen in bijvoorbeeld netwerken, allianties of consortia.
2. Strategische advisering, het organiseren van kennisuitwisseling en de koppeling van doelen en projectvoorstellen van samenwerkingsverbanden/consortia met het gemeentelijk beleid.
3. De netwerken koppelen aan gemeentelijk beleid en de gemeente informeren over de weg te nemen belemmeringen om de klimaatprojecten te versnellen.

4. Het verkennen en definiëren van kansen en nieuwe opgaves op het gebied van klimaat in de stad.
5. Het initiëren van lobbystrategieën en waar mogelijk het voeren van lobby.

Voor het voorstellen van de klimaataanjagers en het geven van een toelichting op hun rol kan een technische sessie worden georganiseerd.

Vervolg & thema's

In de collegeperiode 2023 – 2026 wordt ingezet op versnellen van acties in de stad en uitvoeren van concrete projecten volgens het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR). Hiervoor moeten netwerken en nieuwe doelgroepen en sectoren gemobiliseerd, uitgedaagd en aangejaagd worden om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie. Een voorbeeld hiervan is de Klimaataanjager Zorg, waar verderop in deze brief een toelichting op volgt. Bij de KAR-update krijgen de projecten van de Klimaataanjager Zorg een plek in het overzicht.

De Rotterdamse Klimaataanjagers trekken de stad in om partners en netwerken te activeren en verbinden met de energie- en grondstoffentransitie en zetten concrete projecten neer. Klimaataanjagers zijn personen die een groot netwerk en aanzien in Rotterdam hebben en daarmee bepaalde groepen dusdanig kunnen laten bewegen en stimuleren om tot concrete duurzaamheidprojecten te komen. Daarom zijn zij ook in staat om doelgroepen aan te boren die we als gemeente minder goed bereiken. Zij consolideren en borgen de netwerken die zijn opgebouwd tijdens het Rotterdams Klimaatakkoord in de periode van 2019 – 2022.

Zodoende pakken de Klimaataanjagers door in de netwerken die met het Rotterdams Klimaatakkoord zijn opgebouwd, welke op dit moment betreffen: Zorg, Circulair en Haven& Industrie. Daarnaast vindt een samenwerking plaats door een van de Aanjagers met het Platform Ontwikkeling Rotterdam (POR). In de bijlage is per RKA-project een nadere toelichting opgenomen: hiermee wordt voorgesteld de motie 'Klimaataanjagers: show me de effecten' (23bb001371) als afgedaan te beschouwen.

Klimaataanjager Zorg

Binnen de klimaataanpak Gezondheidszorg zijn de Rotterdamse ziekenhuizen begin 2022 op initiatief van de gemeente Rotterdam begonnen om intensief samen te werken. Hiervoor komen zij regelmatig bij elkaar. De deelnemers én de gemeente Rotterdam ontmoeten elkaar hier op basis van gelijkwaardigheid. De ziekenhuizen geven regelmatig aan deze wijze van samenwerken als prettig en nuttig te ervaren.

De in 2022 landelijk vastgestelde [Greendeal Duurzame Zorg 3.0](#) is leidend voor de aanjager Zorg. Uit de contacten met ziekenhuizen en brancheorganisaties blijkt een duidelijke wens om in Rotterdam gezamenlijk te werken aan het realiseren van de bijbehorende doelstellingen. Zowel onderling, als met de gemeente Rotterdam. De vertaling naar een lokale uitvoeringsagenda is hierin essentieel en wordt samen met de aanjager opgesteld.

Uitgewerkte projecten en samenwerkingen

Hoewel het doel uiteindelijk is om meerdere netwerken hieraan te verbinden, is vanwege de omvang eerst ingezet op het bij elkaar krijgen van de Rotterdamse ziekenhuizen. Inmiddels komen de zes Rotterdamse ziekenhuizen op regelmatige basis bij elkaar. Dit heeft geleid tot een aantal uitgewerkte projecten:

- onderzoek kansen zon op dak,
- intentie om aan te sluiten bij het werkgeversakkoord Mobiliteit,
- verduurzamen van de IC's en operatiekamers,

- en op kleinere schaal bewuster kiezen voor biologisch afbreekbare operatiematten.

De zogenaamde Circotrack beademingsapparatuur, die zich inzet op herbruikbare beademingsmaterialen, in plaats van eenmalig, is een kruisbestuiving, waar de verbinding tussen de Aanjagers Circulair en Gezondheidszorg zichtbaar wordt.

De samenwerking en kennisdeling beperkt zich niet tot de ziekenhuizen onderling. Inmiddels is een multidisciplinaire groep studenten van de Hogeschool Rotterdam gestart met het uitwerken van een businesscase Circulariteit Medisch Meubilair. Dit is een eerste aanzet om verdere samenwerking met het onderwijs te verkennen. Een verdere verbreding binnen andere doelgroepen in de gezondheidszorg wordt verkend.

Even voorstellen:

Cathy van Beek heeft als bestuurder van het Radboudumc en als kwartiermaker duurzame zorg een trackrecord op het verduurzamen van de zorg die verantwoordelijk is voor 7% van de nationale CO2 Footprint. In Rotterdam heeft ze een netwerk ontwikkeld met alle Rotterdamse ziekenhuizen waarbij tal van circulaire initiatieven zijn ontplooid op weg naar het circulaire ziekenhuis. Ook voor reductie van de CO2 Footprint zorg d.m.v. mobiliteitsplannen zijn in een concreet stadium gekomen. Het netwerk wordt uitgebreid naar de ouderenzorg en thuiszorg (Conforte) en naar de Rotterdamse Apothekers, De Rotterdamse Huisartsen Kring en de mondzorg. Alle zorginstellingen maken een routekaart om hun CO2 te reduceren. De CO2 gaat vertaald worden in samenwerking met het RIVM in winst in gewonnen gezonde levensjaren van de Rotterdammers.

Klimaataanjager Circulair

De grondstoffen van de aarde zijn niet onuitputtelijk. Het is van belang om zuinig te zijn op natuurlijke bronnen en om materialen te hergebruiken. Naast de energietransitie is ook de grondstoffentransitie nodig om Rotterdam duurzaam te maken. Het programma Rotterdam Circulair geeft hiertoe de stappen aan. Het is de ambitie dat de stad in 2030 circulair als maatstaf heeft en dat het fossiele grondstoffengebruik met 50% wordt verminderd. In 2050 moeten de materiaalkringlopen echt sluiten, zodat de Rotterdamse samenleving volledig circulair is. Voor het slagen hiervan, is samenwerking tussen Rotterdamse ondernemers, bewoners en de gemeente van belang.

De aanjager zal nieuwe projecten opzetten en de bestaande projecten doorzetten, zoals:

- De klimaataanpak 'Geen woorden maar draden': In deze Klimaatdeal werken overheden en marktpartijen actief samen aan het uitwerken van de investeringspropositie en aantrekken van financiering voor de realisatie van textiel nasortering en recycling in de regio Rotterdam.
- Hotel deal Hotel Neutraal: Zestien Rotterdamse hotels gaan in samenwerking met Green Leisure Group, BlueCity, Rotterdam Partners en gemeente Rotterdam aan de slag met verduurzaming in het project Hotel Neutraal. Samen zetten ze collectief stappen op weg naar een CO2-neutrale en circulaire toekomst.

Even voorstellen:

Sabine Biesheuvel is directeur en medeoprichter van BlueCity, een landelijke hub voor circulair ondernemerschap. Ze heeft al meer dan 8 jaar ervaring in circulair ondernemen. Daarnaast is zij o.a. voorzitter van de commissie Duurzaam bij MKB Rijnmond. BlueCity draait op jaarbasis ruim 30 projecten en programma's met meer dan 120 partners rondom circulariteit. Ook zijn er 50 duurzame ondernemers gevestigd in de hub. Vanuit die rollen, en die van de Klimaataanjager circulair, mobiliseert zij

Rotterdamse marktpartijen rondom circulaire projecten en ketens zodat we als stad slimmer omgaan met onze grondstoffen en afval.

Sabine helpt bedrijven bij het formuleren van een circulaire kans of project, het mobiliseren van ketenpartners of anderen in de branche en bij het vinden van gerichte experts, financiers of de juiste mensen bij overheden.

Kanttekening: naar verwachting start medio september een nieuwe aanbesteding Klimaataanjager Circulair. Sabine Biesheuvel gaat mee in deze procedure.

Klimaataanjager Haven & Industrie

De Aanjager Haven en Industrie heeft de ambitie van de Rotterdamse haven de duurzaamste haven van de wereld te maken. In 2030 55% CO₂ – reductie te behalen en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het netwerk is breed samengesteld. Deelnemers zijn onder meer Havenbedrijf Rotterdam, provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam, bedrijven van het Haven Industrieel Complex, energie (infra)bedrijven, de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland en kennisinstellingen. De partners die deelnemen werken samen aan een aantal klimaatprojecten en zorgen voor de uitvoering. Ook brengen ze de randvoorwaarden in beeld voor een succesvolle realisatie. De klimaatprojecten richten zich op de nieuwe economie, waarbij het Cluster Rotterdam een belangrijke rol als producent van onze basischemicaliën en een spilfunctie in het transport van onze goederen vervult. De thema's zijn als volgt:

- Waterstof
- Elektrificatie
- Warmte
- Circulair
- Arbeidsmarkt
- Investeringsagenda
- Versnelling van projecten door het Versnellingshuis

Even voorstellen:

Anne-Marie Spierings is de klimaataanjager voor Haven & Industrie. Ze was tot juni dit jaar gedeputeerde in Noord-Brabant. Daar heeft ze gedurende twee bestuursperiodes de energietransitie vormgegeven in al zijn aspecten: van verduurzaming van de industrie tot verduurzaming van de gebouwde omgeving en van gebrek aan netcapaciteit tot uitrol van laadinfrastructuur. In het bijzonder noemenswaardig zijn de ontwikkelingen van innovatieve aanpakken rondom

burgerbetrokkenheid bij Wind A16, het Amer warmtenet, en het opzetten van Brabantse Energy Leaders voor de Brabantse industrie. Daarnaast was Anne-Marie de laatste jaren ook verantwoordelijk voor milieu en circulaire economie. Ze heeft de overstap naar Rotterdam gemaakt om bij te kunnen dragen aan de energie- en grondstoffen transitie op - wat ze zelf omschrijft als - "een plek waar het er echt toe doet". Daarnaast vervult ze nevenfuncties, waaronder enkele op het gebied van klimaat en energie. Ze is lid van de RvT van Milieu Centraal en lid van de instituutsadviesraad van DIFFER (Dutch Institute For Fundamental Energy Research). Met haar inhoudelijke kennis en brede ervaring kan ze bruggen slaan tussen burgers, bedrijven, overheid en onderzoek.

Spierings: "Mijn droombeeld is dat Rotterdam het voorbeeld wordt van hoe een klimaatneutrale toekomst eruitziet voor een grote stad met een wereldhaven en grote industrie. Hier bouwen we samen de nieuwe economie, van en voor alle Rotterdammers."

Samenwerking Platform Ontwikkeling Rotterdam

In steeds belangrijkere mate is het bouwvraagstuk gekoppeld aan het klimaatvraagstuk. De noodzaak is hoog en zorgt de komende jaren waarschijnlijk in snel tempo voor aanscherping van geldende bouwregelgeving. Daardoor is de kans groot dat tijdens de uitwerking van nieuwe bouwplannen, die een ontwikkeltijd hebben van tussen de 4 en 10 jaar, nieuwe klimaatvereisten nodig zijn.

Daarom gaat er een Aanjager samenwerken met de kopgroep Platform Ontwikkelaars Rotterdam (POR, platform met gemeente, marktpartijen en corporaties) aan een plan van aanpak om Paris Proof te gaan bouwen en financieren. Doel is om eerst een impactanalyse te maken van de klimaatopgave voor de Rotterdamse bouwopgave. Vervolgens om aan de hand van deze analyse een plan van aanpak voor 2024 tot en met 2030 te maken. Daaruit volgen er duidelijke ambities en tussendoelen om het klimaatvraagstuk zo snel als mogelijk in te passen in de processen en financiële arrangementen.

Even voorstellen:

Wout van der Heijden is oprichter van Kickstad, een Rotterdams adviesbureau voor duurzame stadsontwikkeling. Hij is daarnaast voorzitter van het Platform Ontwikkeling Rotterdam (POR). Het platform waarin circa 50 partijen uit de bouw- en vastgoedwereld, waaronder de gemeente, samenwerken aan de Goede Groei van Rotterdam. Binnen de POR worden afspraken voorbereid om te zorgen dat er in Rotterdam zo snel mogelijk Paris Proof en duurzaam gebouwd wordt.

Van der Heijden: "Uiteindelijk hebben we als Rotterdammers één groot gezamenlijk belang: een gezonde en duurzame stad. Samenwerking is daarvoor cruciaal."

Geleerde lessen en vervolg Rotterdams Klimaatakkoord 2019-2022

In 2022 is het Rotterdams Klimaatakkoord geëvalueerd middels een gesprek in de vorm van een brainstorm om te zien hoe een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam en partners in de stad het beste vorm te geven. Onderstaand zijn de geleerde lessen weergegeven (toezegging 'Eindverslag van klimaattafels en -deals incl. gerealiseerde co2 winst' 23bb000513). Over de gerealiseerde CO2-winst wordt in het KAR gerapporteerd in Q3 van dit jaar middels de rapportage van de DCMR (motie 'Klimaataanjagers: show me de effecten' 23bb001371). Vervolgens zal structureel via het KAR de effecten van de RKA-projecten worden gemonitord en gerapporteerd.

Deze geleerde lessen zijn getrokken in een constructief gesprek samen met de wethouder, de voorzitters, coördinatoren en partners gehouden. De belangrijkste geleerde lessen zijn:

- Veel overlap tussen de thema's, zoals Schone Energie en Gebouwde Omgeving waardoor dezelfde doelgroepen werden aangesproken. Dit zorgde voor onduidelijkheid over de meerwaarde hiervan. Verbeteren van de samenwerking vanuit en binnen de gemeente, tussen de opgebouwde netwerken en met partners in de regio en nationaal. Per thema bekijken hoe deze rol het best ingevuld kan worden.
- Benutten van de opgebouwde netwerken in een 'lichtere' vorm en loslaten 'verplichte' structurele overleggen. Er is geen *one size fits all*; wat er precies nodig is in opschaling verschilt per Klimaataanjager.
- Verminderen administratieve last: efficiënter monitoren en rapporteren.

Speerpunten vervolgaanpak

Op basis van de geleerde lessen is er een vervolgaanpak gemaakt die meer actiegericht is, maatwerk biedt per thema en leidt tot versnelling van het behalen van de klimaatdoelen. Sturen op concrete projecten en resultaten in de stad die bijdragen aan de energie- en grondstoffentransitie staan centraal. De speerpunten hierin zijn:

- **Het versterken van de regierol en betrokkenheid vanuit de gemeente.**
Er wordt scherper gestuurd vanuit de gemeente op een gezamenlijke transitieagenda dan eerder het geval was. Het doel hiervan is om tot concrete projecten te komen die bijdragen aan de gemeentelijke klimaattargets.
- **Het gericht sturen op (nieuwe) doelgroepen binnen de verschillende netwerken.**
Er is meer winst te behalen door gericht samen te werken met de stad daar waar dat nodig is – bijvoorbeeld op specifieke doelgroepen. Zo wordt dubbel werk voorkomen (geen overlap, en aanspreken van dezelfde doelgroepen in één keer) en heeft de RKA meerwaarde naast de gemeentelijke inzet. Door dit mee te nemen in de werving van

en opdracht aan de Klimaat Aanjagers per thema, en zij het juiste netwerk hebben en zo hun energie gericht kunnen inzetten.

Koppelkansen vergroten de meerwaarde, zoals bijvoorbeeld om bij vastgoedeigenaren in te zetten op de realisatie van zon op daken én het aanjagen van isolatiemaatregelen. Zo wordt bevraging vanuit dezelfde doelgroep vanuit verschillende kanten voorkomen. Waar mogelijk worden de bestaande gremia benut, zoals het Platform Ontwikkeling Rotterdam (POR) of de prestatieafspraken met de corporaties. De netwerken Mobiliteit, Gebouwde omgeving en Schone Energie zijn zodoende in de bestaande organisatie belegd en geborgd.

- We sturen op samenwerking tussen de verschillende netwerken, zodat kruisbestuivingen ontstaan.

Samenwerking tussen de bij de verschillende opgaven betrokken partners is nodig om de klimaatdoelstellingen te halen én genereert economische kansen, bijvoorbeeld in de vorm van werkgelegenheid. Door bij de opdracht aan de Aanjager en vanuit de gemeente hierbij stil te staan wordt de kans op samenwerking en samenhang vergroot.

Monitoring en rapportage

Het is van belang de projecten en gedane acties goed te monitoren. Daarnaast is het belangrijk om te weten hoe de projecten bijdragen aan de bredere klimaatdoelstellingen van de stad en de college target.

Van de projecten wordt vooraf een inschatting gemaakt van de CO2-impact en waar mogelijk achteraf getoetst. Anders gaan deze in de generieke meting mee van de DCMR. De DCMR rekent eens per jaar alle maatregelen door richting 2030, dus ook voor de (nieuwe) aanjagersprojecten. De CO2-impact wordt opgenomen in het KAR.

Niet alle klimaatdeals hebben een significant en doorrekenbaar effect op directe CO2-uitstoot. Bijvoorbeeld innovatieprojecten of projecten gericht op gezamenlijke afspraken, zoals het Versnellingshuis. Door dit zover als mogelijk wél inzichtelijk te maken kunnen we afwegen waar we in investeren (en waarin niet) en steviger sturen op CO2-impact in de stad.

In het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR) welke op 22 juni 2023 door uw raad is vastgesteld is een eerste versie van het overzicht opgenomen van de RKA-projecten. Dit zijn projecten die onder het Rotterdams Klimaatakkoord zijn opgestart en doorgaan onder de Rotterdamse Klimaataanjagers. In dit najaar volgt een update van het KAR en hiermee een update van en aanvulling met de (nieuwe) RKA-projecten.

Met deze brief stellen wij u voor de volgende toezegging en motie als afgedaan te beschouwen:

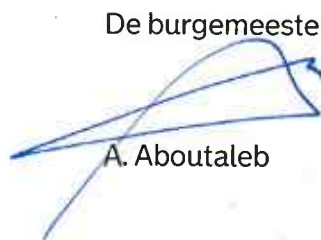
- Toezegging 'Eindverslag van klimaattafels en -deals incl. gerealiseerde CO2 winst' (23bb000513)
- Motie 'Klimaataanjagers: show me de effecten' (23bb001371)

Financiële en juridische consequenties/aspecten:
N.v.t.

De secretaris,
V.J.M. Roozen

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De burgemeester,
A. Aboutaleb

Bijlage(n)

Overzicht van de RKA-projecten in tabelvorm met stand van zaken